

Калініченко Олександр

к.е.н, доцент

Полтавська державна аграрна академія

м. Полтава

КЛАСИФІКАЦІЯ РІВНІВ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

Енергетична ефективність виробництва продукції рослинництва залежить від оптимального поєднання різних чинників виробництва (біокліматичних, технічних, технологічних, організаційно–економічних) у часі й просторі. Це зумовлено тим, що природні й матеріальні ресурси тісно взаємозв'язані та взаємозалежні між собою. Вказана обставина, в свою чергу, потребує проведення поглибленого теоретичного аналізу категоріально–понятійного апарату щодо оцінки рівня енергетичної ефективності виробництва продукції рослинництва.

В окремих публікаціях [1–6] порушується питання щодо оцінки енергетичної ефективності виробництва сільськогосподарської продукції. Автори по–різному визначають поняття “енергетична ефективність” та мають різні точки зору на показники, що характеризують енергетичну ефективність виробництва сільськогосподарської продукції. Це потребує подальшого теоретичного та практичного опрацювання енергетичної ефективності виробництва сільськогосподарської продукції.

Основним завданням енергетичної оцінки є визначення енергетичних витрат у технологіях виробництва продукції рослинництва з метою більш повного та ефективного використання природних ресурсів.

Виробництво продукції рослинництва – це процес споживання енергії, а також її відтворення.

Енергія – це узагальнена міра руху матерії. Вона є не об'єктом чи явищем, а лише його характеристикою. Енергія не тільки зберігається, але й перетворюється. Поняття “енергія” пов'язує усі явища природи. Первинним джерелом енергії всього живого є Сонце. Енергію можна виробляти, передавати, споживати, а також вимірювати її кількість.

Рослинництво є галуззю сільськогосподарського виробництва, в якій відбувається процес перетворення поновлюваної енергії (сонячна радіація, енергопотенціал ґрунту, температура повітря і ґрунту), неоновлюваної енергії (енергетичні ресурси – бензин, дизельне паливо, електроенергія; енергія, уречевлена в мінеральних та органічних добривах, пестицидах; енергія, уречевлена в насінні; енергія, уречевлена в техніці та обладнанні; енергія, уречевлена в будівлях та спорудах) та енергії живої праці на потенційну енергію органічної речовини (білки, жири, вуглеводи).

У сільськогосподарському виробництві категорія енергетичної ефективності відображає співвідношення між обсягом виробництва сільськогосподарської продукції, що відповідає чинним стандартам якості, та величиною сукупних витрат енергії за умови дотримання вимог охорони навколишнього середовища.

Енергетична ефективність в рослинництві досягається шляхом оптимізації сукупних витрат енергії у розрахунку на одиницю продукції рослинництва без погіршення якості за найменшого негативного впливу на навколишнє середовище.

Рівні енергетичної ефективності виробництва продукції рослинництва дозволяють оцінити раціональне використання природного і ресурсного потенціалу галузі рослинництва аграрного підприємства, району, області.

При цьому слід розрізняти наступні рівні енергетичної ефективності виробництва продукції рослинництва:

- 1) неефективний – накопичення сукупної енергії в продукції рослинництва у кількості, що не перевищує рівень сукупних енергетичних витрат на виробництво;
- 2) низький – накопичення сукупної енергії в продукції рослинництва у кількості, що дорівнює або незначною мірою перевищує рівень сукупних енергетичних витрат на виробництво;
- 3) середній – накопичення сукупної енергії в продукції рослинництва у кількості, що перевищує рівень сукупних енергетичних витрат на виробництво;
- 4) високий – накопичення сукупної енергії в продукції рослинництва у кількості, що значно перевищує рівень сукупних енергетичних витрат на виробництво (рис. 1).

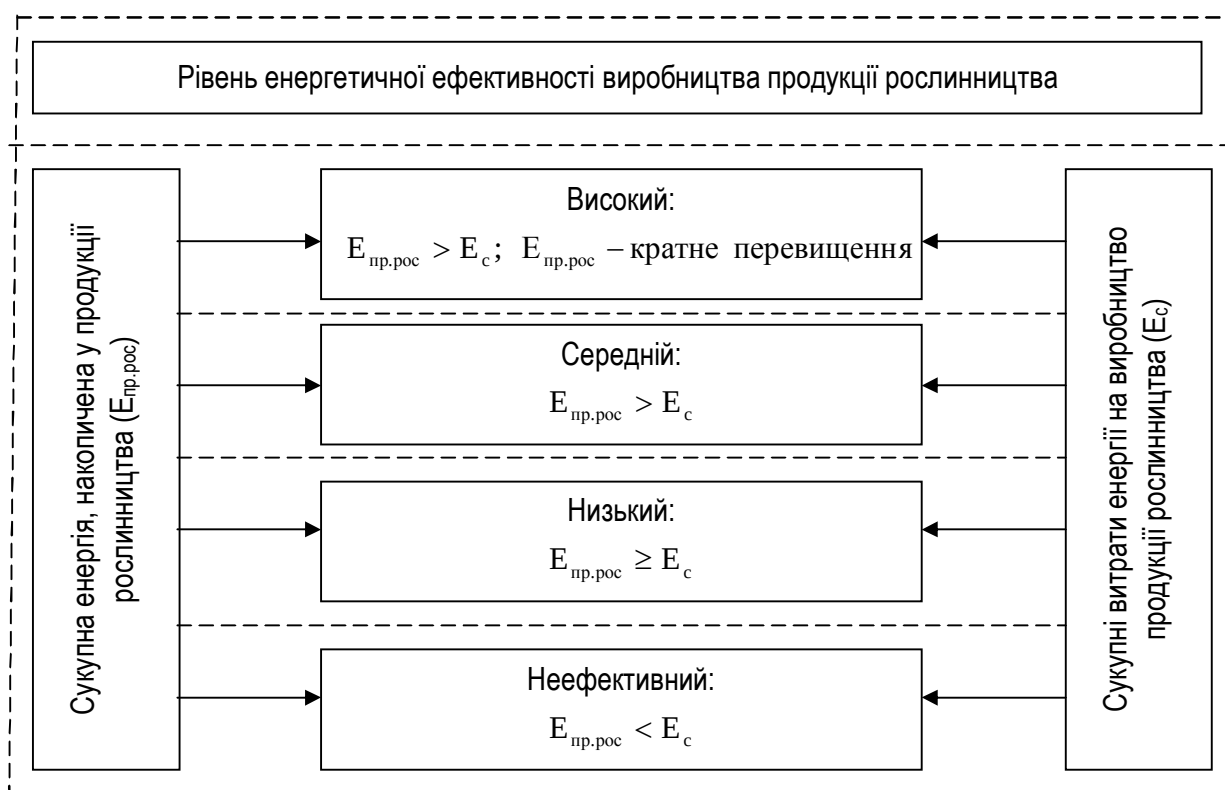


Рис. 1. Класифікація рівнів енергетичної ефективності виробництва продукції рослинництва

Джерело: авторська розробка

Для оцінки рівня енергетичної ефективності виробництва продукції рослинництва пропонується використовувати систему показників, які характеризують об'єкт,

технологічний процес та кінцеву сільськогосподарську продукцію: прямі енергетичні витрати; непрямі енергетичні витрати; сукупні енергетичні витрати; сукупна енергія, накопичена в продукції рослинництва; енергетичний прибуток виробництва продукції рослинництва; енергетична рентабельність продукції рослинництва; коефіцієнт енергетичної ефективності виробництва продукції рослинництва; енергомісткість виробництва продукції рослинництва; енерговіддача виробництва продукції рослинництва.

Таким чином, оцінка енергетичних витрат і результатів виробництва продукції рослинництва дозволяє порівняти та оцінити різні технології виробництва, обрати оптимальний варіант раціонального використання природних і матеріальних ресурсів, максимального виробництва продукції на основі дотримання принципів ресурсозбереження.

Список використаних джерел

1. Біоенергетична оцінка сільськогосподарського виробництва (науково-методичне забезпечення) / [Ю. О. Тараріко, О. Ю. Несмашна, О. М. Бердніков, Л. Д. Глущенко, Г. І. Личук та інші]. – К. : Аграрна наука, 2005. – 200 с.
2. Гришко, В. В. Енергозбереження в сільському господарстві (економіка, організація, управління) [Текст] / В. В. Гришко, В. І. Перебийніс, В. М. Рабштина. – Полтава : ВАТ "Видавництво "Полтава", 1996. – 280 с.
3. Медведовський, О. К. Енергетичний аналіз інтенсивних технологій в сільськогосподарському виробництві / О. К. Медведовський, П. І. Іваненко. – К. : Урожай, 1988. – 208 с.
4. Пастухов, В. І. Енергетична оцінка механізованих технологій рослинництва. Методи і результати / В. І. Пастухов. – Харків : Ранок-НТ, 2003. – 100 с.
5. Стельмашук, А. М. Економічний механізм прискорення інтенсифікації виробництва в АПК [Текст] / А. М. Стельмашук. – К. : Урожай. – 1990. – 160 с.
6. Буга, В. К. Энергоемкость сельскохозяйственной продукции [Текст] : [монография] / В. К. Буга, Г. Ф. Добыш, А. А. Мицкевич. – Минск : Ураджай, 1992. – 128 с.

